



ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

1 Aprile st. v.

13 Aprile st. n.

Este în fiecare duminică.

Redacțiunea în

Közép-utca nr. 395.

Nr. 14.

ANUL XX.

1884.

Prețul pe un an 10 fl.  
Pe  $\frac{1}{2}$  de an 5 fl.; pe  $\frac{1}{4}$   
de an 2 fl. 70 cr.  
Pentru România pe an 25 lei.



Matilda Poni.



## O poveste.

**P**rá spre inserare! Un vânt ușor bătea,  
Și frunzele pe arbori el lin le tot mișcă,  
Prin erva mii de glasuri, șoptiau incetișor,  
Al nopții dulce cântec, al nopții tainic dor.

Dunghi roșii de lumină pe câmp se arătau,  
Cu sorele de-odată, apoi ér dispăreau,  
Ș-apoi își puse nóptea, ca singură stăpâna,  
Pe përul ei cel negru, a stelelor eunună.

Stăteam pe malul apei și valul murmură,  
Și erva lângă mine incet, incet șoptiá;  
Erá din vremi trecute, o tainică poveste,  
Și jalnică de mórte precum alta nu este!

Dar! jalnică de mórte, căci mórtea-i fu sfêrșitul!  
Muri juna domniță de-odată cu iubitul,  
Și peste-alor iubire, și vina lor cea mare,  
Negrul pământ întinse tăcuta sa ertare!

Pe dél stătea atunci palatul cel de aur,  
Dar nu avea în densusul, mai nestimat tesaur,  
Decât aceea femeie, ce din négră robie,  
Crudul stăpân al țerii luase de soție.

Și palida femeie, cu peptul plin de dor,  
Se coboriá adesa, la tinerul păstor,  
Și-aici pe câmpul verde, de lună luminat,  
În fericiri nebune, de lume au uitat.

Dar lumea nu-i uitase! O șoptă s'a iscat!  
Pân' la stăpân ajunge cuvântu 'nveninat,  
El află tot, și gróznic ca tigrul pânditor,  
Să tãrie prin umbră cu setea-i de omor!

El însuși vré să-i vedă! El însuși i-a vëdut!  
Și ca un fer ferbinte prin suflet i-a trecut,  
Și pân' ce stéua țilei pe cer nu răsări,  
Iubirea lor cea dulce, cu viéța lor sfêrși.

De mult au fost aceste! De mult s'au petrecut!  
Trecut-au ani o mie și-o sută au trecut,  
Și tot șoptesce erva și riul strălucit,  
Și spun dulcea poveste, cu gróznicul sfêrșit!

**Matilda Poni.**

## Matilda Poni.

— Portretul pe pagina de frunte. —

Și la noi românii, ca la alte popóre, primele produse literare s'au ivit pe terenul poesiei. Întéiu am avut poeți și numai după aceea au urmat cultivatorii sciințelor esacte.

De un timp incóci, în concertul poeților noștri auzim și câteva acorduri de lire femeiesci. Lucru firesc! Unde se cântă sentimente subiective, acolo și femeile trebuie să aibă un rol. Avem și noi poete.

Între aceste, fără îndoieală, locul prim compete acesteia, al carei nume se află în fruntea acestor rânduri și al cărei portret ilustrează acum pagina primă a foi noastre, făcând de sigur multă plăcere celor ce ne citesc.

Sunt cam cinci-spre-dece ani, de când în „Convorbiri Literare“ s'a ivit un nume nou, Matilda Cugler, semnat la niște poesii drăgălașe, scurte, dar pline de simțire. Autórea lor atrase în scurt timp atențiunea generală și cântecele privighetórei noue captivară tóte inimele.

La 1874 poeta a publicat la Iași o culegere a poeziilor sale sub titlul: „Poesii“. Șese-deci și una de poezii găsim în această carte. Cea mai mare parte sunt piese lirice și — grăbim s'adaugem — aceste sunt partea cea mai frumoasă a culegerii întregi. Prin această totodată am indicat terenul de predilecțiune al autórei. Da, dënșa e poetă lirică, cântă ceea ce simte. Énsaș ni-o spune această pré frumoasă în motto al cărții:

Când ceva me necășesce,  
Ori ce chin, ce dor să fie,  
El la mine se preface  
Vrënd nevrënd în poezie.

Timbrul general al acestor poezii este trist. Poeta cântă un amor nefericit. De aceea unii o compară cu Heine. Dar n'au dreptate. Aici nu găsim satira mușcătoare, cu atât mai puțin cinismul sarbéd al lui Heine, caracteristica nenorocitului poet germán. Nimic din aceste, ci numai espresiunea celei mai adânci simțiri de durere.

În culmea suferințelor sale, ea nu blastemă, nu-și bate joc, ci-și caută mângăere în poezie. Nu-și cere alt ceva decât să pôta cântă!

Lăsați-me să cânt în pace,  
Asta e tot ce am și eu;  
Pe când aveți ori ce ve place,  
Lăsați-mi mie cântul meu!

Ca un ce caracteristic pentru lira Matildei Cugler, vom reproduce din această culegere următoarea poezie pré frumoasă:

Amorul teu ș-amorul meu,  
De améndoii l-am cumpeni:  
Pe partea mea, fii sigur tu,  
Cea mare parte ar veni.

Pe sine însuș se iubesc  
Bárbatul în amorul seu;  
Femeia în amor găsesce,  
Speranță, viéță, Dumneșeu.

Acea simțire-ășá de sfântă  
Cine-o cunoșce dintre voi?  
Plăcerile ve sânt credința,  
Dar a iubi scim nunai noi!

Și fiind că am reprodus una, nu ne putem conțeni ca să nu cităm și următoarele strofe escelente:

Eu nu me tem de mórte,  
Ușor e de murit  
Când scii că pieri din lume  
Neplâns și nejalit.

Dar mult me tem de viéță,  
Ah! greu e de trăit,  
Când singur ești în lume,  
Singur și neubit!

Acest sfășietor țipet de durere a resunat și . . . inima suferindă s'a vindecat. Ađi poeta e fericita consórtă a unui fericit bárbat . . . Și étă-ne ajuși la

punctul, când trebuie să spunem ceva și din viața particulară a ei.

Matilda Cugler s'a născut la Iași în 1853. Părinții sei au jertfit mult pentru a-și crește fiica. Ea a învățat acasă, având de profesor pe un om de mare știință, pe un belgian numit St. Pierre. Dela el a învățat germana, franceza și italiana. Dela un bătrân preot catolic spaniol a învățat limba spaniolă și dela o amică a mamei sale limba polonă. Afară de aceste, a mai studiat latinesce și limba veche grecăscă.

Nu avea încă 10 ani, când scria pentru sine și pentru frații sei și chiar și pentru prietene, poezii de ocaziune, pentru anul nou și altele.

Înainte cu șapte ani s'a măritat după dl Petru Poni, profesor la universitatea din Iași, care actualmente e și membru al Academiei române și — pareni-se — și deputat la cameră. Un om de mare spirit și un escelent — tată. Căci au doi copii, din care o fetiță de șese ani, care deja își face mici poezii foarte gentile.

În astfel de circumstanțe firesc că lira poetei s-a schimbat tonul. Cetitorii noștri au avut ocaziune a se convinge despre acesta, căci de zece ani dânsa onorează exclusiv Familia cu colaborațiunea sa. Aici s'au publicat toate poeziile sale mai nouă, dintre cari cea din urmă „La ferestă” în nr. 3 din anul c., ne indică o direcțiune nouă, spre poezia familiară, un gen nu prea cultivat la noi; aici s'a publicat în 1880 și comedia sa în 2 acte și 1 tablou „Un tutor”; tot aici va urma în curând și drama sa: „Greșelile părinților”.

În mijlocul acestei activități literare, poeta nu-și uită vocațiunea de femeie măritată, de mamă. Cu toate că s-ar pute permite cu ușurință lăcomia unei guvernante, dânsa caută singură de copiii sei; ingrigesc de trupul lor ca ori care femeie fără avere și de spiritul lor ca un bun profesor. „Părinții mei — dice dsa cunoscuților sei — au făcut mari jertfe pentru a me crește, eu imi plătesc datoria către dânsii, făcând pentru copiii mei același lucru!”

Ce frumos plătită datorie!

I. V.

## O lacrimă de milă.

— Novelă. —

**I**n acea noapte am vădut-o mai pe urmă. Ochii ei se întelniciră cu ai mei și pe neveste me întorsei cu dispreț. Disprețul ucigașului. Ea cobori genele — să nu me vedă — și par că voiă a-mi dice: „Veți, veți ce păcat! Acum ai să te răspunzi naintea legii, naintea omenilor, naintea lui Dumnezeu, pentru fărâdelegea, la care în un cés rău te-au împins păcatele!” Sărmanul de mine, sărmană maică mea! Pentru ce m'am născut în astă lume? Ca să ajung — a fi ucigaș? Cine s'ar fi putut aștepta la așa ceva dela mine? Eu — care din copilărie eram crescut în frica lui Ddeu, eu — cu purtare totdeauna bună — să ajung dintr'odată ucigaș? — — Așa sunt tinerețele. Focul lor într'o clipită la mare pacoste te pôte împinge. Feriți-ve copii, căci sângele tinerilor e ferbinte și când acela clocotesc în vinele cele fragide — ușor ve puteți nenoroci, cum m'am nenorocit eu — păcatele mele!

Abia sfinși moș Toma și vorbele lui se necară pe nesimțite, din ochii lui focosi se vërsau lacrimi și pieptu-i scăpă un suspin — dureros suspin. Cioban — credinciosul căne — sta lângă el neclintit pe două labe, încordându-și din când în când selbatica privire la moșul — ce plângea cu amărăciune.

Noi patru la număr, cari făceam o excursiune la munte, stam așezați pe lângă mēsa întinsă pe pajiste — naintea colibii dela stână — și care se compunea din cēunul cu mămăligă, un ghiob cu brânză sărată, urdă, caș prospēt, lapte, zēr, jintiță, slănină și alte lucruri, precum salame, șuncă, feluriți cărnați, un fidileș cu vin, un ulciur cu apă, o pungă cu tutun ș. a. tot ce aveam cu noi. Bucatele se petreceau cu gust, căci toți aveam poftă de mâncare. Ce nu poți mânca acasă — du la munte! — dice munteanul. Focul — nutrit mereu din surcelele și vrēsurile adunate clae — grămadă — schinteia naintea noastră și fușteii se rotiau în vėzduh.

— Lasă, moș Tomă, nu-ți mai face cēsuri amare! — dice Miron, un flăcău cam de o 19—20 de primăveri, care ne eră călăuz nouă celor patru.

— Ce durere ai în sufletul Dumitale, moșule? Spune — s'o scim și noi — și să-ți ajutăm decă va fi chip! — grăi Vasile — poreclit Florescu — și care eră mai sfătos ca noi ceialalți. Noi la rēndul nost așteptam cu sete — s'auđim din graiul moșului pățania Dumitale.

Se mai liniscă moșul puțin, își luă fluerul la mână și ne cântă o doină, o doină — de care plângeau și munții — așa eră de tristă și de jalnică. Clătinatul frunzelor și vibrarea lină a eterului insoțiau cântecul măhnitului moș. Noi stam nemșcați, căci glasul rēsună adânc și farmecul lui — trist și dureros cum eră — ne-a pus pe toți în gândiri, ăr firul gândirilor se tot măria, ca să nu-și mai aibă capēt. Jos înspre vale se auđia — cum șerpuia părăușul isvorului de munte cu apă curată și rece ca sloiul de pe streșină.

Pe cer se ivise Carul, Cloșca cu puii, Plugușorul și alte stele, cari își au frumosul nume — dat de popor. Blândețe oi — culcate mai înspre vale — păreau niște trandafiri albi. Muntele chiar cu inverđitele-i poeni, cari se rēsifătau pe cōstele lui, ca pe-o mēsă întinsă — părea părăsit de ori-ce ființă. Totul durmia în tăcerea nopții. Numai ici și colo se mai auđia din când în când urletul unui căne — ca un semn prevestitor.

Frumosă e viața din cetate, frumoasă viața dela țēră, dar cu viața dela munte nu se pôte asemēnă nici una. O noapte, o noapte numai să fi petrecut acolo — la munte — și ai da ani din scurta-ți vieță, ca să te mai poți imbētă odată de acel farmec plăcut, să te mai poți adăpă odată din acea apă minunată — curată ca cristalul, să-ți mai poți face acelea iluzii, cari se stēnesc în sufletul teu — petrecēnd acolo.

O nenorociți locuitori ai cetăților! Aveți în cetățile vōstre multe și mai multe, aveți în mijlocul vostru plăceri peste plăceri; dar ve lipsesce cea mai de căpetenie — dulcēța cea mai mare — viața dela munte. Aceea n'o puteți aduce în mijlocul vostru. Mergeți acolo — dați bogățiile vōstre în schimb p'acea vieță!

Vieța e un vis — și vis plăcut ca la munte, nu este.

Pēcurarul — locuitorul muntelui — n'are multe nădejdi, n'are multe dorinți. El se ndestulesce cu ce are — cu sōrtea dată de natura mamă — și din ogașul cumpētului cu anevoie l'ai putē scōte. Fluerul îl întovărășesc din đori până n'amurgul serii. Acela-l inveselesce, acela — credincios soț în bine și n'rēu — îl mângăe, când pe serina-i față se arată, când în sufletul lui se incuibă — durere și intristare.

Mare ești Tu Dōmne — și minunate lucrurile Tale!

Atari gândiri me cuprinseră și pe mine — și decă moș Toma nu le-ar fi curmat firul prin sēvērșirea jal-

nicului cântec, cine sci — ce mi s'ar mai fi nălucit prin minte!?

Mai trase moș Toma o dușcă din cel fidileș și după ce se mai reculesc — își astupă lula cu un jar din tăciunii, cari acum nu mai ardeau cu pară — și mai ținând un „bogdaproste” — începă :

\* \* \*

— Să m'ascuțați — dragii mei de cuconasi — și ve voui povesti, cum am ajuns eu in starea 'n care me aflați ađi. Luați pildă din vorbele mele și nu veți lunea nici odată la așa păcat!

— Sânt trecuți 40 de ani de atuncia. Eram și eu holtei pe vremea aceea. Bună-ora cum sunteți dvóstră astăđi. Tata nu eră cel mai gazdă 'n sat, dar nici lipse mari n'avea. Avea 'n ăisa românului — de tóte la casă. Și tata și mama erau harnici — ómeni crescuți cu lucru. Mai mult agonisiau, decât cheltuiau — și așa starea lor se 'mbunia — vėđend cu ochii. Ađi cumpėrau din cástig un hat de pământ, máne altă falcă, din belșugul de poimáne își inmultiau vitele și așa din ăi in ăi apucau tot la mai mult. Telechiul (ograda) lor eră plin de pomi roditori, ér din pómele acelora dobândiau frumos cástig, căci pe la Arad, pe la Seghedin, pe la Orade, pe la Sătmar și pe unde mai umblă tata cu ele — se plătiau scump. Mama eră cât țineau ciresese și vișinele, uscă la ele; tótna uscă prune, mere și pere, făcea liptar și prindeau bine la casă. 'n postul cel mare.

— Prunci n'aveau alții afară de mine. Mai avuseră unul — dar acela murise încă in fașe. Dđeu să-l ierte și să-l hodinéscă in loc de verdétă! căci drag mai eră naintea mamii — și multe lacrimi se vėrsară și se stórseră din ochii ei, când muri Melentie. Sěrmanul Melentie! Ei de, el eră cel mai mic.

Când pomeni moșul de Melentie — o lacrimă se scăpă din ochii lui și glasul-i slăbi pe o vreme. Eu — țin minte — m'am întors cu duioșie — vėđend durerea care-i apésă inima.

\*

— Iși puseră 'n gând părinții — să me créscă cu-viincios și să me facă moșten pe moșia lor. De școlă la sate nu se pomenia p'atunci. N'am putut fi părtaş de ea. Me 'nvėtase mama — evlaviosă ce eră — încă de mic rugăciunile, cari le-a auđit și ea din moși — strămoși. Altă carte n'am invėtat.

— Tata me luă cu el la lucrul câmpului și me deprindea la tóte. Când implinisem 14 ani, țineam de córnela plugului. Obicínuit eram și cu dibăcie me pricepeam la sapă, la cósă, la firez și la alte unelte și scule țărănesci. Tot ce mi-se arėtă odată — scieam face. Pentru că eram ușor de 'nvėtătură și ce-i drept — și simțiam bucuria lucrului.

— Munca făcuse din mine un fecior svelț și ușor. Me 'ntreceam cu cei de vėrsta mea in lucru și așa chibzuiam tréba, de eu totdeuna isbutiam a-i dovedí.

— Și tare eram cât dece. De se 'ntéplă in o duminecă, séu in o ăi de prasníc, séu și când mergeam cu marhèle la pășune in țerină ori pe deluț — să me 'ntélnesc cu vėrsteni de-ai mei, incepeam la luptă dréptă — de-a trântitul — și spre mirarea tuturor eu eram biruitorul. Pentru aceea tot natul — care me cunoscea — imi ăicea in batjoc — „Urieșul Satului”. Dar imi plăcea acel nume — și me fáliam cu el.

\*

— Nu sciú, unde am cunoscut mai intėiu pe Sănziana. In horă — séu in șeđetóre? Nu sciú. Dar de câte-ori i trageam cu ochiul — ea-mi raspundea cu acel zimbet drăgálaș, pe care numai ea-l avea inușit. In horă jucam cu Sănziana, Sănziana cu mine și ér

asă și tot așa până ce ivirea serii ne 'mprăscia petrecania. In șeđetóre nime nu cuteză să-i ridice fusul de jos și să-i vorbescă — ca, mine — vorbe de dragoste.

— Nu cunoscea părinți Sănziana și nici nu eră din satul nost — ci din un sat mărginaș. Părinții ei — Dđeu să-i ierte — se cutropiră de vreme in pământ și Părintele Tănasă o luase „de suflet”. Toți o numiau Sănziana popii. Dđeu să-l hodinéscă in sinul lui Avram, căci bun eră la inimă și milostiv pentru toți — Părintele Tănasă.

— Sănziana eră bună mână mai eră la casa Sfinției Sale. Abiá se crepă de ăiuă și o intélniam séu la țirău cu șofeiu (ciuberașul), séu la vale cu vitele. Cătră amiéd ducea sorbitură lucrătorilor dela câmp, după prând muncia la spēlatul și intinsul pânzei, ori se petrecea cu impletirea jirebiei din fuiuere tórse peste érnă. Totdeuna me vedea cu ochi buni, ér eu nu me puteam despărți de ea — așa-mi eră de dragă. Și din pricina aceea ceialalți feciori și fete ne pismuiau, vėđendu-ne șopotind unul altuia vorbe de dragoste — și când erau fățiș doi din acei pismuitori, își ăiceau cu gura mórta „ér s'o 'ntélnit Urieșul Satului cu Sănziana popii”. Așa sânt gurile rele . . . Tăcerea e ca mierea — și noi nici nu-i băgam in sémă.

— Și frumósă mai eră — arđ'o focul. N'avea păreche 'n tot ținutul. Fața ei ca měrul, gura ei ca mura, ochii ei ca corbul, ținuta-i mlădiósă, umblėtu-i ușor și sprinten. C'un cuvėnt — ăină ruptă din sóre.

\*

— Dar ce-o fost verde s'o uscat, ce-o fost dulce s'o păpat — spune ăicala românéscă. Așa și cu dragostea nóstră. Când me socotiam mai fericit, atunci o intémplare imi intórse norocul pe dos.

— Implinisem 20 de ani și veni tréba la sórte — amară sórte. Trebuie să-mi implinesc anii de cătănie, să slujesc țėrii și impėratului. Intrebuințat'a tata tóte mijlócele — să me scape — dar ce nu s'a putut, nu s'a putut. Nici o scădere trupéscă nu au găsit domnii — ca să me scape. Ursitelor nu te poți impotrivi!

(Incheierea va urmá.)

**Alesandru Tuducescu.**

## M o n o l o g

*Din „Cėrta pentru nimica”.*

(Comedie intr'un act.)

### Scena IV.

IORGU (singur, sosind acasă nóptea cam tărđiu.)

Brrr! Ce vėnt aspru-afară! Ce ger fără 'ndurare!

Se vėră pe sub haine-ți, te 'nțépă cu-alui ghiare,

De-ți tremură și dinții . . .

(Uitându-se in giur prin salon.)

Pe când in acest loc

Și focul cald din sobă, și al iubirii foc

Din inima Elenei arđend cu dor m'așțéptă,

Și-un raiu de fericire in sufletu-mi deșțéptă . . .

Ah! când mėsor cu gândul vieța-mi din trecut:

De-un lung fior de ghiață simt pieptu-mi străbătut . . .

Jur'i reci, fără simțire, ce preferiți a duce

Un traiu lin, singuratec, in care nu străluce

O rađă de iubire: đeu, ve compătinesc,

Și-a vóstră vieță tristă ađi mórte o numesc . . .

Voi nu sciți că in lume, de este fericire,

Ea se găsesce numai in raiul de iubire,

In sfânta legătură ce legă pe pământ  
 O inimă de alta prin vecinic jurământ!  
 Iubita mea Elena!... Eră o copilă  
 Cu roze vii pe față, cu zimbet pe gură;  
 Am întelnit'o 'n cale-mi într'un moment ceresc,  
 Și traiul meu de-atuncea e train dumnezeesc...  
 Când simt pe-a mele buze al ei sărut ferbinte,  
 Imi vine, ȕeu, a crede, că eu dór mai nainte  
 Nici nu trăiam in lume, că traiu-mi holteesc  
 N'a fost decât părere, și cuget că trăiesc  
 Acum numai de-o lună, decând in legătură  
 Cu ȕensa și vieță și lume și natură,  
 Și totul, ce privirea-mi zăresce pe pământ,  
 Imi pare-atât de dulce, de tainic și de sfânt...  
 (Indreptându-se spre ușa din stânga.)  
 Dar să vedem, ce face? Nu s'a supêrat ôre?  
 E vremea 'naintată... Sânt un-spre-ȕece ôre...  
 Ai dracului prietini!... De vrei, ori de nu vrei:  
 Când le-ai căȕut pe mână, nu poți să scapi de ei...  
 Cum am putut eu ôre să uit așa de mult  
 Pe scumpa mea Elena, și-a lor flêcuri s'ascult?...  
 Petru Dulfu.

## Nunta Românească.

Multe fenomene interesante se găsesc in viețã Românului, cari au cu atât mai multă valóre, cu cât in present el incepe a se modernisã și a se perde de invêlitura lui romanã, ce nu i-o au putut rupe nici migrațiunile popórelor barbare și nici atâtea sute de ani de sciãvie și grea urgie. Ne aflãm in timpul, in care Românul scãpêtat atât prin vina lui proprie, cât și prin rêtutatea inimicilor sei, vre să ajungã prin o sãriturã aceea, ce alte națiuni de abia au ajuns prin o muncã grea de sute de ani. Prin imitarea orbise și rêu întelêsã a institutiunilor și datinelor franceze, germãne, polone și magiare, el a devenit o miniaturã de Frances, Germãn, Polon și Magiar, darã nu Frances, Germãn și Magiar adevêrat, ci Frances, Germãn și Magiar rêu. Institutiunile și datinele romãne devenirã la Romãni disprețuite, și Românul cãutã cum mai iute să le uite și să le evite; un fenomen, ce cu greu il vom gãsí la popórele din Europa occidentalã, unde la o culturã mai innaltã se țin datinele vechi cu o tenacitate încă greu de priceput.

Asta-i prima causã a uitãrii datinelor și institutiunilor romãne.

Altã causã a fost insê ocupațiunile strãine a unor provincie romãnesci, prin cari s'au introdus datinele și institutiunile strãine, cari au delãturat cele romãnesci ca necorespunďãtore unei culture adevêrate.

Urmarea a fost, cã dupã trei-ȕeci de ani dupã ocuparea Bucovinei aflãm in Bucovina cã Romãni Bucovineni se intreceau in schimosirea numelor lor, spre a i dá o aparențã polonã, de cari nume gãsím astãzi atât de multe in Bucovina, unde ai gândi, pare cã elementul Român fu strivit de o fóstã culturã polonã din țêrã. In Romãnia insê gãsím limba francesã pãtrunsã mai cã 'n tóte clasele societãții, imitãnd pe Franceși in tóte, pare cã ar fi fost ei strãbunii lor.

Nu-i mirare deci, cã in ast fel de circumstãri de modernizare se perd necontenit din ȕi in ȕi institutiunile, datinele și tradițiile romãne, și cã locul lor il ocupã cele strãine. Moda cea nemilosã și fãrã gust strivesce la Romãni insușirile cele mai plãcute și scumpe ale vieții poporale romãne.

In timpurile aste desastrose pentru datinele și institutiunile romãne au perdut și nunțile mult din való-

rea lor de odiniórã. Ele nu se mai serbezã acũ ca odiniórã. Mai nainte o nuntã ținea trei ȕile și Românul isprãviã mai multe ceremonii, ce i reamintiau descendența lui, ca in viețã conjugalã să nu pãrãsescã de loc simțul național. Acũ-s timpurile mai grele! Ceremoniile s'au pãrãsit ca próste și o ȕi de nuntã e destul. La nunțile romãnesci moderne s'au pãrãsit tóte tradițiile naționale și ele nu se deosebesc acũ in nimicã de nunțile din Viena, Germãnia și Francia, de și acolo la stãrile cele mai innalte se tine încă riguros la unele tradiții din trecut. Acũ nu se mai țin la o nuntã romãnescã orațiile cele vestite din trecut și de petelã nici nu se scie, cã esiste; ele se observã încă ici coela in cotunurile cele mai depãrtate ale țêranilor romãni.

Colecțiunea cea mai bunã a datinelor usitate la nunțile romãnesci e fãrã indoielã cea a dlui Simeon Fl. Marian, publicatã in „Familia“ din a. 1867. Dl Ispirescu și I. C. Fundescu au cules mai multe orații, ce se țin la nunți. Dl de Kotzebue a descris in cãrtea sa „Din Moldova“, 1852 (germãnesce) și in „Lascar Viorescu“ (germ.) cu mult talent nunta romãnescã; asemenea bunã descriere a apãrut in fôia germãnã „Gartenlaube“ din a. 1883. Descrierea nunții romãnesci de cãtrã dl Teodor Margot in cãrtea sa: „O viãtorie (?) in cele 17 districte ale Romãniei“, Bucuresti 1859, e defectoasă.

La o nuntã romãnescã se destinge peșitul, petelã, cununia și festivitãtea dupã cununie. Fiesce-care are ceremonialul seu deosebit și o parte fãrã de alta nu póte să esiste.

### I.

## Peșitul.

La poporul Român n'a ajuns încă reclamele de insurãturi de prin gazete, cum se gãsesc in Viena (in gazeta „Tagblatt“) seu și chiar in unele foi din Iași. Darã e și adevêrat, cã Românul nu se insorã totdeuna din amor, de și poesile poporale ni aratã atãția eroi și atãtea eroine amoróse și atãtea idealuri de amor. Proverbul român ȕice: „insorã-te pãnã nu-ți trece vremea“, cãci „viețã necãsãtoritã la bêtrãnețe e cea mai uritã“, darã, insurãtorea de tiner e ca gustarea de diminetã. Adea ideea de a nu remãnã fãrã sprigin moral și material la bêtrãnețe, cum și plãcerile și folósele unei vieți conjugale sânt motivele principale ale cãsãtoriei. Și Românul ține mult la proverbele sale. Un bêtrãn țêran neinsurat nici nu se gãsesc; așa unul ar deveni de risul satului. De aceștia se gãsesc numai între Romãni culți și invêțați. ȕice poporul român:

„Ori te 'nsorã,  
 Ori te fã ostaș,  
 Ori fã-te calugãr“.

El își are de maccimã: „Omul o nevêstã și o pi-sicã, trebue să aibã in casã“, „nevêsta cu minte bunã — e bãrbatului cununã“; „decã móre nevêsta, se duce jumêtate lumea; decã móre și bãrbatul se isprãvesce lumea“, și „ceea ce sêvêrșesce muierea, nu póte sêvêrși nimenea“.

O fêtã bêtrãnã devine la poporul român ocara lumii, și de aceea arare-ori se gãsesc fete bêtrãne nemãritate între țêrani, dórã nu se ȕice insêdar: „totdeuna fețișorã mãritã pe fețișorã“. ȕice și ȕicala vechie:

„Alãuta ȕice 'n strunã:  
 Ori ce frumusicã junã!  
 Erã toba ȕice: lasã,  
 Ca s'o vedem și mirêsã“.

Romãncea de regulã e frumósã și dragãlașe, — ea are dupã cum se ȕice: „un vin 'ncóce“. Albêta lãu-

dată la clasele culte nu e pré lăudată la popor; el dice: „ce folos de albătă, decât n'are un vino 'ncôce“. O fătă română găsește de regulă un bun bărbat; mai greu e însă, când sînt multe fete în casă: „cine are fete multe, însă ră mulți măgari“. Dară și când feta e urită, atuncia i atrage zestrea ei bogată un mire:

„Mîile și sutele,  
Mărită slutele“

și feta tot s'a măritat. Și n'are ea zestre, atuncia

„Feta pân'-ii mărită,  
Ţile negre-i inodă“.

La bărbat Românul nu cere să fie frumos. „Bărbatul să fie puțintel mai frumos de căt dracul“.

„Fie-un bêț descogiat,  
Tot se numesce bărbat“.

Dela bărbat Românul cere însă, să fie el în stare, de a susține femeia și copiii sei, căci „mujeria multe cere“. De aceea Românul caută încă nainte pețitului de a se îngriji cu tôte spre traiul conugal. Părinții junelui i cedeză o grădină seu câmp, pe care își face el căsuța sa și după ce o a arangiat și camera și-a implut cu victualele trebuincioase, se gîndesce de Maria seu Elenuța sa, cu care a convenit atât de adese véra trecută, și cu care a șoptit atât de mult: cu asta vre să se căsătorască el. Nu însădar ne spune dicala: „în șopte trebuie să fie și vre-o diavolie“. Și apoi:

„Decă inima îți cere:  
Te însă ră, ia mujerie“.

Dară de n'are vre-una, atuncia interesul seu personal află iute ce-i trebuie, și de nu, „alege — până culege“, căci „cine alege, în urmă culege“.

Poporul român e o comoră adevărată în privința alegerii miresei și consóței sale viitoare, unde realitatea și viața practică atât de mult covârșesce. El sfătuesce însă rățelului: „să-ți iai nevastă de potrivă ta“. De n'ai bani, nu luă cu zestre, ca să nu-ți dică: taci tu, să vorbesc eu, dară „ia-ți nevastă săracă, ca să-ți dică: „fă ce scii tu“. Se plînge nu unul apoi, că „pentru bani luai bêtrână și me băgai la stăpână“. „Să nu te blasteme cineva, s'ajungi sluga la cai albi, și stăpân femeie să aibi“. Apoi: „Să-ți iai nevastă de casă, nici urită, nici frumoasă“. Caută mujeria să-ți placă ție, ér nu altora, căci „vinul bun și nevasta frumoasă sînt doue otrăvi dulci pentru om“. Pânză și nevastă nóptea să nu-ți alegi“. Nici pânză, nici mujerie să nu cumperi la luminare, că și una și alta la față te însă ră“. Sărută p'o orbă, dar i caută și în ochi, ca să nu-ți se întemple, că „ai gîndit să iai pe Stana și ai luat pe satana“. „Ține-te numai de una, nu sări din una 'n alta“.

Junele însă rățel își alege de regulă doi seu trei ómeni, cari se pornesc la pețit. Aceștia se imbracă în straele lor cele mai bune și se pornesc ori călare ori pe ios, după cum sînt de bogați, spre locuința fetei. „Bun ajuns“ i dice tatăl fetei la intrare; „bună dîuă“ dic pețitorii și se aședă cu gravitate pe laiță, spriginind mînilor pe barba lor. Cel mai bêtrân dintre dênșii începe a peți pentru tinerul, dicend, că ducendu-se la vênătore prin tôte locurile, prin păduri, poene și câmpii, nimeri de o căprioră frumoasă și sveltă, ce au fugarit-o până 'n casa tatălui fetei; il intrébă ori de n'a vedut-o? Atuncia respunde tata: „v'ăți greșit, astfel de caprioră nu se află în casa mea; căutați-o, póte o veți află. Se aduce bunica. Tatăl i intrébă: căutați pe această? Protestând pețitorii, se arată muma fetei, și ne-fiind nici asta, se aduce slujnica slută a casei, unde pețitorii protesteză energie contra atarei căpriore. Atuncia se arată rușinată feta dorită, ținenc mînilor peste

obraz, și tata i dá înțelegerea sa la măritiș, trătând pe pețitori cu rachiu seu vin, cari i uréză necontentit „noroc“. Despre zestre tratéză seu pețitorii seu părinții améndurilor tineri, convenind anume pentru asta mai târziu. Dară de nu-i înțeles tatăl cu maritișul, atuncia percur negocările necontentit între tinerul și părinții fetei prin mijlocirea pețitorilor, până ce se induplecă tatăl fetei a dice un „da“. Decă tatăl fetei cu tôte acestea resistă, atuncia tinerul caută de a fură feta. Decă tatăl nu izbutesce a-i prinde în restimp de o nópte, atuncia după datina veche se socotesce, că el a dat înțelegerea sa la măritiș. Asta-i o datină sântă la poporul român și nici un țeran nu s'a ademenit încă de a pəri pe tinerul la justiție. La așa un furt se observă de regulă a doua dî la întelnire o scenă împăcătore între amoresați și părinții fetei. Românul respectă intru mult dragostea copiilor sei: „cine 'n dragoste nu crede, n'ar mai călcă érbă verde“, și se scie căt desfânt ține Românul proverbele sale.

La întorcere pețitorii tratéză pe fie-care, ce-l înțalnesc, din ploca de rachiu seu vin, povestind de logodna sêvêșită.

O logodnă cu petrecere și joc Românul nu cunoște.

## II.

### Petela.

Țeranul român serbeză cununia de regulă duminica seu în sêrbători, arare-ori în dîile de rënd ale sêptemănei. Sâmbêta seu de-i aședată cununia pe o sêrbătore, cu o dî înainte se serbeză petela, fără de care o nuntă românescă nu póte să esiste.

La inteligința română petela nu se mai observă; în dîua petelei Românul inteliginte nu serbeză încă, el face atuncia preparările sale pentru dîua cununiei. La Românul inteliginte ceremonialul religios a înlocuit intru mult ceremoniile tradiționale, trăvestitóre de istorie; nunta Românului inteliginte a devenit mai cosmopolită, innecată de a fi particulară-națională.

Petela deci e cunoscută numai la țeranul român și se observă încă ici coala în Moldova, dară și aci redusă la proporții tare mici. Și totuși ea este remașita unei tradiții vechi, ce se perde în întunericul anticității, și ale cărei urme le aflăm în Normandia.

Cu o dî înainte de cununie óspeții cei mai de aproape se adună în casa miresei. Mirésa se aședă cu ochi plecați spre pământ și drujbele și vătajeii și indecomun tinerii încep de a reschiă firele de aur, din cari se compune petela.

Mirésa română nu pórtă ca mirésa moderna un vél alb dela cap până la picior, ci petelă, care constă din fire de aur, ce de pe ambele părți ale capului atêrnă peste umeri ca cosițe despletite până la glesne.

Tristă și tăcută, cu ochi plecați la pământ, șede mirésa și așteptă până ce i se gâtesce podóba de nuntă: adeca petela. Vătajeii și drujbele însă reschiesc firele de aur între risete și glume. În urmă petela e gata și drujbele o pun pe capul miresei. Și frumos arată așa o mirésă în podóba asta de aur! Lautarii încep a cîntă.

Și acești lăutari?

Ei sînt țigani, cari arare-ori sînt peptenați, cu pèrul sburlit, dară după mișcările lor trebuie a înțelegere, că ei nu-s așa de scăpătați și în arta lor musicală. Țiganul mișcă la cîntare tot trupul, inhólbă ochii și mișcă capul, ca cum ar dá tactul. Cine-i acela, care ar resistă musicanților? Vrënd nevrend seduce țiganul pe tinerii la joc și jocurile „hora“ și „Romana“ se schimbă necontentit. Numai mirésa nu jócă. Ea șede încă tot contemplativă. Nu-i șagă! Ea se mărită și, măritișul te légă de mîni și de picior. Vine și timpul

mesei, unde nu lipsesc „orații” în versuri, ținute de nuntași.

Ele sînt nu fără mic interes. Orațiile acestea s'au publicat de cătră dl S. Fl. Marian în „Familia” din a. 1867.

După mesă părinții miresei se aședă, și mirele și mirésa se apropie de a primi binecuvîntarea lor, după care se nasce un alarm nedescris în locuința. Vornicelul este totdeuna sufletul acestor drăcii, de aceea se și alege el cu multă precauțiune. Și toți îl ascultă; nu însădar are el un bêt în mână, dela care spîndură o batistă, care la mișcarea bêtului pare a fi o flamură a unui comandant.

Batistă e de diferite colori, dară totdeuna e brodată de asupra cu aur. Ea se numesce ceoréuă.

După acest vornicel, care comandăză necontentit cu bêtul seu, se duc toți oșpeții în ogradă. Ei încep a înjugă boii la car și a inhămă caii, cărând ce vîd din casă și aședându-le în car, se înțelege, de regulă mai mult de cât cuprinde o zestre a unei fete bogate. Cei din casă se opun, dară nu li ajută nimic; nici nu pré ajută refugiul, să plătésca mirele vama pentru obiectele scóse cu nu pré mare politétă. Carul se imple și ia dimensiuni enorme.

Dară mirésa nu se pré bucură de privirea unei atât de mare zestre.

Ea, sêrmana, e silită sub strigătele și chiuturile nuntașilor de a se cătră sus pe car și a se aședă acolo.

Ea are însă despăgubirea în privelisea cea mare din vêrul carului. Dară și cu asta sêrmana are puțin noroc. Oșpeții sînt câte odată tare malitioși, căci ei i invelesc fața cu un sovon.

Intr'o și atât de ponderosă pentru mirésă, nuntașii nu i-au găsit mai bun loc, ca acolo sus pe vêrul carului, pe acaretele vîtorei ei gospoderii, secum portans! Abstragînd de partea șagace a acestei ceremonii, putem dice, că ceremonia asta manifestă o cruđime neauđită cătră mirésă. A ei sôrte se pôte prevedé dară ușor. Dară din altă parte ea e o dovédă firmă pentru anticitatea ei, a cărei origine trebuie să o cătăm în in-tunericul anticității.

Părinții miresei i mai dau în a lor mare dragoste și pré mare grige pentru vîtorul ei, încă și un colac din făină de grâu în formă de cruce, pe care mirésa îl pune pe capul ei, frângîndu-l și aruncînd fărmațurile lui în jos de pe car. Cu asta își sburlesce sêrmana mirésă toaleta ei de cap cu totul.

Pe când mirésa-i silită a se cătră ca o caprióră pe vêrul carului plin și în urmă a-și sburli tótă toaleta cu colac, mirele e mult mai norocos. El se aședă pe un cal și călăresce lângă carul, care duce consórta sa cu tótă zestrea ei portativă, admirând când una când alta.

În unele părți românesce vornicelul al doilea duce așa numitul „brad al nunții”, care e o ramură de brad verde, ornată cu panglici de diferite nuanțe, cu un glob de hârtie aurită, care apoi se aședă pe casa mirelui.

La un semn dat de cătră ceremonierul, domnul vornicel, se mișcă carul festiv cu mirésa pe vêrul lui între impușcături și chiuturi spre locuința mirelui. Ajungînd carul la locuința mirelui, se aștern covóre dela ușa casei până la carul, carele aduse pe mirésa, ca nu cumva ea să calce pe pămînt, acest ideal devenit de odată. Acú se iscă o certă nu îndelungată între oșpeții și părinții mirelui, care de regulă decurge în versuri. Nu lipsesc aicia și scene comice și glume. Și în locuința mirelui începe érá jocul împreunat cu mîncări și beuturi. De abia spre deminétă se îndepărtează oșpeții, cei remași se culcă și mirésa se păzesce de 2 drujbe. Scena sentinelei e admirabilă.

La țeranul român se serbăză nunta de odată și la

mirésa și la mirele. De se întemplă, că mirele e din alt sat, atunci se duc după petélă toți oșpeții în satul mirelui și cununia se sêvêrșesce în satul lui. De-s amêndoi dintr'un sat, atunci oșpeții miresei se duc după petela sêvêrșită în locuința mirelui, unde se petrec în jocuri și în mîncări și beuturi tótă nóptea. La clasele culte române însă se serbă nunta mai nainte numai în locuința miresei și la sosirea tinerei părechi în locuința lor nouă se serbă numai o petrecere.

(Incheierea va urmá.)

Dionisiu O. Olinescu.

## Descoperiri și invențiuni noue.

**Omul preistoric este el un mit?** Dêcă descoperirea de care avem să vorbim este adevérată, atunci nu putem să ne indoim în acésta privință. Cu ocazia săprăii galeriei unei mine la Bully-Grenay, s'a descoperit o cavernă în care s'află cinci corpuri de ómeni fosili: un bărbat, doué femei și doi copii, avînd mărirea de doi metri doué-deci și șapte c. m., un metru noué-deci și șese c. m., un metru trei-deci c. m. și un metru opt-spre-dece c. m. S'au mai găsit asemenea sfărămături de arme și unelte de lemn petrificat și de piétră, și numeróse fragmente de mamifere și pesci. — Intr'o a doua cameră suterană s'au găsit un-spre-dece corpuri de ómeni de dimensiuni mari, mai multe animale și un mare numer de obiecte diverse și de pietre prețioșe. Pe ziduri s'află desinate tot felul de lupte de ómeni cu animale gigantice. O a treia cameră mult mai mare, pare că este gólă. Până acum n'a putut să intre nimeni în intru din cauza gazului carbonic. Corpurile fosile s'au scos afară; cinci din ele vor fi espuse la primăria Lens. Celelalte se vor trãmite la Lille pentru a fi studiate și espuse în amfiteatrul facultății de sciințe. Se așteptă reprezentanți dela academia de sciințe și dela British Museum, preveniți deja prin telegraf, pentru a esamina aceste descoperiri, cari sînt de sigur dintre cele mai însemnate.

**O descoperire archeologică.** Se scrie din Freiburg „Jurnalului de Geneva”: O descoperire interesantă s'a făcut acum cãtva timp, într'un tumulus din impregiurimile dela Lentigny. S'a descoperit o brățea de aur curat d'o greutate de 12 grame și de un diametru de 55 milimetri. Brățéua e ca un tub în formă octogonală, a căreia fețe sînt împodobite cu desenuri geometrice consistînd în bețe rupte cu puncte mici la fiecare interval. Acest desen alternéază cu un altul care se compune dintr'o serie de mici cercuri și care ar puté fi comparate la nevoie cu ornamentele de pe colónele arhitectonice. Acest gen de lucrare, precum și puritatea materiei, ne dá siguranța deplină că acest obiect este de origine etruscă. El are în adevér mari analogii cu coróna de aur care se găsesce în museul din Freiburg. Brățéua este acum în posesiunea dlui Weissenbach, giuvaergiu din Freiburg.

**Alta descoperire.** O călétor germán, dl Sester, care a străbătut tótă Asia mică ca să facă cercetări archeologice, a descoperit pe țêrmurile Eufratului, în locul unde acest fluviu își face un drum prin muntele Tauru, niște monumente care au proporțiuni uriașe și care au ramas necunoscute până acum. Pe un munte care are doué mii metri înălțime, se află remășițele unor clădiri care au până la opt-spre-dece metri înălțime, și care sînt acoperite cu inscripțiuni ne atinse, dar pân' acum necitite. Aceste monumente par a fi anterióre epoei asiriane. În vecinătatea acestor monumente se vede morméntul regal al Comagenilor.

## SALON.

## Cronică bucureșcă.

19/31 martie 1884.

(Post și rugăciuni. — Păcatele unei direcțiuni — „Dama cu Camelii”. — Dumas tatăl și Dumas fiul. — Reprezentațiunile aristrocrației. — Celine Chaumont.)

Ori cum, zilele tot nu trec însă: cu ele vedem multe și auzim și mai multe încă, și decă se duc luând cu ele tot ceea ce-am vădit și-am auzit, luând de multe ori chiar tot ce-am simțit, totuși ne lasă ceva: amintirile, singurul lucru pe care nu ni-l pot lua.

Printre-acestea sînt de tot soiul. Voiu spicui câteva dintr'ensele pentru-a formă snopul cronicele mele de astăzi.

Și cum s'a petrecut carnavalul: destul de vesel, destul de sgomotos. Și cum i-a fost viața, tot astfel și înmormentarea. Și pôte că nu l'am fi jelit de loc, decă săptămîna cea de 'ntîiu a postului — pentru-a ne trage bilanțul păcatelor anului și a căpîta iertarea lor — nu ne-ar fi osîndit la post și rugăciuni. Altfel, nu e vorbă, pe cel de 'ntîiu, postul rar îl ținem, ori de nevoie cînd bătrîni alungă tot ce-i de dulce din bucătăria casei; pe cele din urmă, rugăciunile, nu le sêvêșim nici-odată, căci sîntem, repetăm cu Eminescu:

... simțiri reci, harfe sdrobite,  
Mici de inimi, mari de patinai; inimi bîrâne, urite;  
Măști rîdînde puse bine p'un caracter inimic.  
Dumnezeul nostru; umbră, patria noastră: o frasă,  
In noi totul e spoielă, totu-i lustru fără basă.  
Voi credeai în scrisul vostru, noi nu credem în nimic!

„Môrtea succede vieții, viața succede la môrte”,  
Alt sens n'are lumea asta, n'are alt scop, altă sôrte.

Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită  
Unor lucruri ne-esistente, carte tristă și 'ncălcită,  
Ce mai mult o incifreză cel ce vrê a descifra.

Noi reducem tot la praful ađi în noi, mâne 'n ruină:  
Proști și genii, mic și mare, sunet, suflet il lumina,  
Tôte-s praful... Lumea-i cum este... și ca dînsa sîntem noi!

\*

După cinci zile de odihnă, în care direcțiunea teatrelor a avut timp să-și spășescă păcatul punerii în scenă a revistei „Șahâr-Mahâr”, care de s'ar fi numit „Talmeș-Balmeș” ar fi avut cel puțin meritul potrivirii titlului, artiștii redeschis-au porțile templului lor pentru-a se comite un nou sacrilegiu: al adăpostirii vagabondului „Lumpațius” pe scena teatrului național. Trec peste reprezentația de sâmbetă, 25 februarie, ea fiind dată în beneficiul gingașei dîmne Amelia Notara, care ca beneficiantă, avea dreptul alegerii. Nu voi iertă însă direcțiunii, că a permis a se jucă un „cabazlic” ca acesta și a doua zi. Una din ideile nenrocite de cari se călăuzesc cei din capul trebilor la teatru, este și aceea pe care o au, că ori ce s'ar jucă dîmineca, publicul tot vine să ample sala. Eh bine! nu e de loc adevêrat, și ne mirăm cum de nu s'au convins încă de asta, cînd atâtea probe le-au dovedit contrariul. Una asemenea au avut-o și dîminecă, la 26 febr. Ori cît de vechie, cunoscută și caraghioză, ori cîtă atracție adăugă piese numele lui Iulian și Mateiescu, idoli publicului nostru, sala eră golă, cu tôte că nu se jucase atâtea zile!

Asemenea nu voi iertă d-ei Notara, că dsa, care-i nzestrată cu mult bun gust, de astă-dată n'a avut atît

de puțin, cît i-ar fi trebuit s'alégă o piesă în care să ne fi arêtat cît pôte și că pôte mai mult de cît am crede-o în stare, o piesă din care să-și fi rădicat o nouă trêptă la pedestalu-i artistic.

\*

Acêsta a făcut-o pentru beneficiul seu dna A. Romanescu și prê bine a făcut. La 17 martie s'a jucat „Dama cu Camelii”. Dsa a interpretat rolul Margaretei pe care — mi s'a spus — l'a studiat și la Paris, în scurtul timp cît a petrecut vêra trecută acolo. Corône, buchete și aplause, prê multe de vom ține sêmă de ovațiunile reci ce se fac de obicei talentelor nîstre, dar prê puține în comparație cu cele nebune cari se fac cu imbelșugare străinilor, de multe ori fără nici un fel de merit, cari se pripașese pe la noi, — nimic n'a lipsit spre a dovedi, că d-ei ne-a dat o nouă probă de talentul ce posedă, și că publicul a remas pe deplin mulțămît, decă nu și de ceialalți interpreți ai rolurilor, dar în primul rînd de dsa și apoi de tinerul-prim, dl V. Hasnaș, un tiner artist din Iași, care se 'nfățișă pentru întîia ôră pe scena teatrului nostru și despre care vom avê adesea ocaziune să vorbim.

Sâmbetă, fiind obiceiuită serată literară la dl Maiorescu, unde eră să revedem, în sêra-aceea, pe iubitul bard al latinității, n'am putut asistă la acêsta primă reprezentațiune. A doua zi însă n'am lipsit să fiu față la a doua, și am fost destul de resplătit. Dna Romanescu — de și s'a vorbit și scris puțin de dsa, pentru că la noi, cînd nu te pot injurâ, laudele, d'altfel destul de ieftine, trebuesc plătite și acestea mai mult mahnesc de cît măgulesc pe cei ce le-ar merită — e totuși indestul de cunoscută, pentru ca să ve inchipuți decă și-a interpretat sêu nu rolul în consciință. D-ei are atata expresiune în privire, atata mlădiere în voce și desfășoră în scenele gingașe atata farmec, în cele pasionate atata căldură, în cele mișcătore atata sentiment, în cît privitorul e 'n adevêr mișcat, uimit, stăpînit de emoțiune. Dsa ar fi desêvêșită, decă s'ar servi în unele pasaje de mai puțină volubilitate, ca să putem prinde cu ușurință tot ceea ce rostesc. În primele scene cu Armand, a fost mai mult de o gingășie adorabilă, de cît de o cochetărie studiată, devenită firească prin obiceiuință, cum credem că trebue să fie Margareta. În cele alte scene însă, am iubit și am plîns cu dsa: am simțit ca dsa.

O! nu rideți, scepticilor, de mărturisirea mea! Cînd ênsuși Alesandru Dumas tatăl, titanul literaturii romantice, a plîns citind opera lui Alesandru Dumas fiul, noue ni-i permis să fim mișcați pân' la lacrimi în fața unei bune interpretări a aceleiași opere?!

\*

Acum doi ani, cam tot pe timpul acesta, apărea la Paris primul volum dintr'o nouă publicațiune de „Teatru complet” a lui Alesandru Dumas fiul, trasă numai în 99 esemplare numerotate și avînd tipărit pe fie-care numele persoanei cărei i eră hotărit, acêsta edițiune nefiind făcută pentru a se vinde, ci numai pentru a fi dăruită prietenilor lui Dumas și artiștilor cari au jucat în piesele sale.

Ceea ce, afară de raritatea ei, face să fie și mai prețioasă acêsta publicațiune, e că fie-care piesă-i însoțită de note intime și familiare cari povestesc istoria operii. Nimic mai frumos, — țice un cronicar parisian dela care împrumutăm aceste rînduri, — nimic mai spiritual, nimic mai atingător chiar de cît mica notiță consacrată „Damei cu Camelii”.

Dumas povestesc că a scris acêsta piesă la Neuilly, în vêra anului 1849, în aprôpe opt zile, *fie cum o fi*, pe tôte bucățile de hîrtie mari sêu mici, lungi ori pătrate, cari-i cădeau în mână. Actul al doilea a fost scris în *cinci cêsuri*. Acesta-i actul care se petrece în camera



de toaletă a Margaretei și care se sfârșese într'un chip încântător cu-aceste replici: „Cere vr'un răspuns? — Da. — E bine, spune-i că n'are!”

Ecă dar „Dama cu Camelii” gata în opt zile, și Dumas vede atunci că-i mai ușor să scrie un cap-de-operă, de cât să-l faci să se jöce. Toți directorii resping acésta piesă, care trebuia să-și numere reprezentațiunile cu miile . . . La Gymnase nu se primesc . . . nu se primesc nici la Vaudeville. Dumas se înfățișează respectuos cu manuscrisul sub-suöră, la dșóra Page; nu e primit. Dșóra Dejazet i face o primire mai bună; ea citește piesa și declară că e gata s'o jöce decă Dumas va schimbă epoca și decă acțiunea *se petrece sub Ludovic XV*. Dșóra Rachela dă întâlnire lui Dumas ca s'asculte citirea piesei, dar în momentul din urmă el primesc contra-ordin. Rachela eră silită să se ducă să jöce loton la o prietină.

Și Dumas, după povestirea tuturor acestor încercări nefolositoare, adaugă:

„Fie ăis pentru tinerii ori viitorii mei confrăți. Când cineva voiesc să 'ntre în cariera acésta, își 'nchipuiesc că protecțiunea unui maestro póte servi la ceva pe lângă un director. Eram fiul lui Alesandru Dumas, cel de 'nteu autor dramatic din timpul lui; nu se putea să aibă cineva un protector mai expert și mai puternic; dar nu eră de nici un folos. Eram respins ca și cum aș fi sosit din satul meu cu numele unui necunoscut.”

Cu toate acestea, piesa ar fi fost de sigur represintată la „Teatrul istoric”, fără neașteptata închidere a teatrului, în 1849. Nu me pot împotrivi dorinței de a citi aci un lung pasagiu din aceste note. În totă opera lui Dumas nu este pagină mai delicată și mai mișcătoare.

Dumas își scrisese drama fără să spună ceva tatălui seu. Acesta află, din întâmplare, despre existența piesei.

— E bine! — ăise el fiului seu, — pentru că ai făcut o dramă, citește-mi actul înteu!

Și aci las să vorbescă Alesandru Dumas fiul:

„Me prinsese. Mărturisii tatii riđend că scrisesem o piesă după romanul meu . . . El imi ăise atunci: „E bine, să vedem, citește-mi actul înteu.”

„Trecurăm în cabinetul seu de lucru și-mi începui lectura în prada uneia din cele mai puternice emoțiuni ce-am simțit în viața mea. Eram aci 'nainte judecătorului meu suprem. După actul înteu, el imi ăise cu prietenie și gravitate tot-de-odată: „E pr bine, urmază! „Incuragiat d'acést început, citii actul al doilea și-l citii atât de bine pe cât posibil. Marele meu ascultător eră foarte mișcat; ochii-i erau plini de lacrimi; scena dintre Armand și Margareta îl uimise. „Mergi 'nainte”, imi ăise el. Citii actul al treilea. Aci, el nu putu să-și stăpânescă emoțiunea și cele din urmă doué treimi ale acestui act îl făcură să plângă ca un copil. „Haide, citește-mi restul”. Și, grăindu-mi astfel, me priviă cum nu me privise nici-odată. Eră mereu, și mai mult de cât ori când, în acest ochiu mare și curat, frăgeđimea cu care eram deprins, dar se amestecă acum ore-care mirare, o bucurie delicată și stăpănită de tēma că sfirșitul citirei mele nu va respunde începutului.

„Erau doué séu trei ore. Aveam o 'ntălnire dela care-mi eră peste puțină să lipsesc. „Me duc la întâlnire, ăisei tatălui meu, peste un cēs voiu fi aci și voiu citi restul. Du-te și revin' o îndată! Sânt nerăbdător să cunosc sfirșitul”. Afacerea, care me smulgea din casă fu rāpide sfirșită și me 'ntorsei în fugă în aleia Frochot. În momentul când deschideam ușa cabinetului, tatăl meu se sculă înecat în lacrimi și stringēndu-me în brațele sale: „N'am putut să me stăpānesc, imi ăise; vream să sciu decă ai mers bine până 'n capēt; am citit cele

din urmă doué acte. E original, e atingător, e îndrăsnit, e nou! Decă censura va lāsă să se jöce piesa, va fi un succes nemărginit, dar n'o va lāsă nici-odată să se jöce. E prē *adverbat*. Pān'atunci o vei citi la „Teatrul istoric”. Sânt curios să ved efectul citirei asupra comedianilor. „Ne îmbrățișarăm āncă odată, îndelung, plāngēnd amēndoi, și succesul cel mare al piesei nu mi-a pricinuit de sigur pe sfert fericirea ce-am simțit în ziua-aceea”.

\*

Nu aceeași dulce impresie pe care ne-a lāsat-o „Dama cu Camelii”, ne-a lāsat-o și reprezentațiunile aristocrației bucurescene. Cea de 'nteu s'a dat de societatea de binefacere „Regina Elisabeta” în beneficiul sārăcilor, luni, 5 marte. Programul serei: trei comedii franțuzesci și una localisată destul de rēu, tot din franțuzesc. Atāt e d'ajuns ca să nu mai vorbesc despre asta. Hotărīt: Ceea ce se numesc aristocrație la noi, nu cunösc nici limba, nici literatura țerii sub al cārei cer viața le trece atāt de lină! . . . D'altfel sala teatrului eră destul de plină, cu toate prețurile cele întreit scumpe.

A doua reprezentațiune a avut loc la 7 marte: Concert vocal și instrumental și o comedie franțuzescă (er?), în beneficiul tenorului (?) Amsel, al cārui chip nu l'am putut vedē și a cārui guriță nu i-am putut-o audī din pricină că, la ridicarea cortinei, ne-a vestit printr'un pristav că-i indispus (sic!) Pēcat de cei cari s'au pācālīt plātindu-și 100 lei loja, séu 12 stalul. Tristă lecțiune! Dar și mai trist āncă e că se gāsesc persōne cari se espun pentru așā pripāsiți netrebnci, când artiști romāri de merit se sting în miserie, fără ca să se gāsescă o mână care să li se întindă spre ajutor.

Abstractie făcēnd de acésta, farmecul serei au fost dōmnele Chrisenghi (voce) și Ionescu (piano), împreună cu bētrānul artist Wiest, cu arcușul totdeuna tiner, cu brațul totdeuna viguros, cu peptul totdeuna plin de foc.

\*

E curios de observat la noi dragostea cu care bogătimea romānă — pentru că ađi banul e aristocrația, — îmbrățișeză pe străini. Să vie asta din acea afinitate de sänge care făcea pe Eminescu să esclame cu amara-ironie:

Tótă greco-bulgăriimea e nepótă lui Trăian!

Sosesce Céline Chaumont, o bună comediană care înse și-a trăit traiul și . . . Se prețuiesc o lojă 100, 80 și 40 lei; un stal 20, 12 și 8. Innalta nōstră societate, care nu se 'njosesc să pāsescă pragul teatrului romānesc, dă nāvālă la comediele destul de decoltate ale repertoriului unei comediane străine spre a aplaudă cu frenesie când ea va face un gest mai liber, o mișcare mai provocătoare . . .

Am vēđut pe Céline Chaumont în creațiunile sale din „Divorçons” (a 5-a reprezentațiune dată marți, 13 marte), „Le petit abbé” (monolog) și „La petite Marquise” (15 marte) cea din urmă, dată în beneficiul ei. Piesele semnate de pene cunöscute; jocul ei plin de vioiciune, destul de nuanțat, de și de multe ori prē affectat; Fueger (Des Prunelles din „Divorçons) cu jocu-i mēsurat, natural ne-au lāsat o bună impresiune care, ori cât de bună, totuși nu eră la innăltimea prețurilor. Asta a făcut ca beneficianta să jöce înaintea unei sale de jalnică înfățișare. Nădăđuim înse că darurile primite cu acésta ocaziune: corōne, coșuri cu flori, bijuterii (o! o!) au implinit cu prisos lipsa dela cassă . . .

A doua ăi a plecat. *Sic transit gloria mundi!*

## Academia Română.

— Sesiunea generală din 1884. —

București 27 martie (8 aprilie).

Academia Română intimpină din ce în ce tot mai multe dificultăți în activitatea sa. Se resimte chiar și presiunea impregiurărilor politice. Adese ori este descompletată, apoi mai bantuită și de câte un conflict aprig de opinii, ba și personal.

Vinerea trecută se ținu o ședință publică. Regele și regina asistară cu un numeros cortegiu, care umplu tot spațiul disponibil. Cu asta ocaziune prezidiă însuși regele.

La deschiderea ședinței, regele a adresat membrilor Academiei următoarea cuvântare :

„Având onorul de a fi membru al acestei înalte adunări, Regina și Eu venim totdeauna cu bucurie în mijlocul dvăstră, spre a ascultă discușiunile văstre științifice, care le urmărim cu un interes neincetat. Inșe cum pôte să fie altfel, când lucrările de căpetenie ale Academiei sânt istoria și limba, temeliele existenței noastre naționale? Țera dătoresce astăzi Academiei un șir de documente istorice, ascunse până acum, și care au fost scose din întuneric, prin ostenele neobosite ale membrilor ei, respândind astfel o nouă lumină asupra trecutului nămului românesc. Nu mai puțin inșe trebuie să ne ocupăm de viitorul . . . de limba noastră, care s'a păstrat neatinsă în câmpiele roditoare ale Dunării, în plaiurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare, descrise cu măiestrie și în o limbă așa de curată de poetul nostru poporal V. Alecsandri. Ce sarcină mai dulce pôte avé Academia de cât a luă sub paza sa această limbă veche pe care poporul o înțelege și o iubesc? Menținem dar aceste frumoșe expresiuni întrebuințate de străbuni, și nu ne temem de cuvinte care au căpătat de vécuri împămăntenirea. „*Superflua non nocent*”.

„Ce limbă are norocul de a dispune de patru cuvinte pentru o însușire, care trebuie să fie mândria fiecărui popor, care trebuie să fie scrise pe stégul fiecărui armate: voinicie, vitejie, bravură, eroism? Să ne ferim inșe de o imbelșugare de expresiuni moderne, care nepunând o stavilă la timp, va instăină poporului limba sa.

„Am fost indemnat a rostii aceste câteva cuvinte prin dragostea care o am pentru frumoșă și bogata limbă română și fiind incredințat, că dorința Mea — îndrănesc a țice și a Academiei — nu va rămâne un „*pium desiderium*”.

„Supun dar la chibzuirea dvăstră decât nu ar fi folositor de a face un fel de „*Etimologicum magnum Romaniae*”, conținând toate cuvintele vechi, care altminterea vor fi pierdute pentru generațiunile viitoare. „*Verba volant, scripta manent*”.

„Spre a sprigini această întreprindere, pentru care patru, cinci, șese ani vor fi trebuincioși, pun în fie-care an modesta sumă de șese mii lei la dispozițiunea Academiei.

„Intr'adevăr, lucrarea această este foarte intinsă, pôte că nemărginită, să ne amintim inșe cuvântul lui Horațiu: „*Est modus in rebus, sunt certi deniques fines*” și sânt convins că opera Academiei, care își va rădică și-e și un monument neperitor, va fi încoronat de o isbândă fericită”.

Acastă cuvântare a fost primită cu un mare entuziasm.

Regele și Regina cu această ocaziune au felicitat pe dl V. Alecsandri pentru meritatul succes ce a obținut represintarea pe scena teatrului a piesei sale în versuri — *Fântâna Blanduziei*, exprimând regretul de a nu fi

putut asistă la această represintare, din cauza doliului curții.

Entuziasmul a fost general.

Apoi se ascultă cu atențiune academicul Gr. Stefanescu, care făcū o comunicațiune asupra coleopterelor din România.

După aceea luă cuvântul dl V. A. Urechia, care făcū o relațiune asupra unei cronici vechi, în manuscris, ce se atribuie lui Milescu, ceea ce disertantele cu ponderose argumente arētă a fi greșit, constatându-i anonimitatea.

Citațiunile din această istorie a țerii de pe la 1670, sânt calificate d'a provocă admirațiunea învățaților prin agerimea criticeii autorului.

Academia recunoscē că manuscrisul e foarte prețios și va luă măsuri pentru divulgarea lui.

Principalul interes inșe eră concentrat în cestiunea lui „u” scurt, a cărui desbatere și deliberare eră pusă la ordinea zilei. N'ar crede cineva, ce putere atractivă au asemenea debateri pentru lumea română literară. Ajunge a spune, că fiind timpul înaintat, publicul cel numeros, între care multe dame, cu vedită părere de réu ascultă amănarea pe altă zi a discușiunii, după ce mai înteu dl raportor Maiorescu propuse votul secțiunii literare *pentru ștergerea* și se ascultă o lungă dicțiune a dlui Quintescu *pentru păstrarea* lui „u” mut.

Atăta eră de priceput, că mulțimea publicului, decât avea ea să decidă, ar fi șters pe „u” fără milă, unde nu s'aude el.

Sămbetă incendiul dela universitate impedecă continuarea și astfel „u” scăpă pentru asta-dată *prin foc* cu vieță.

Academia își continuă ședințele într'o clasă a bibliotecii și se ocupă de resolvirea afacerilor curente. ca să-și pôtă închide sesiunea. Dar cu premiile, cu delegațiunea, cu bugetul și altele nu pré merge înainte. Ședințe publice abiă se vor mai ține, lipsindu-i lo-calitatea.

## Societatea pentru fond de teatru român.

(Ședința comitetului, diplomele membrilor.)

Budapesta 7 aprilie.

Comitetul Societății a ținut astăzi ședință. Cu asta ocaziune s'a constatat următoarea stare a casei :

În bani gata . . . . 380 fl. 67 cr.

În hârtii de valoare . . . . 32,463 fl. — cr.

Suma 32,843 fl. 67 cr.

Murind avocatul comitetului, Stefan Ioanovici, s'a hotărît ca actele Societății cari se aflau la dănsul să se predeie dlui avocat George Szerb, ca să continueze a încasă pe calea legii sumele datorite prin reștanțieri.

Diploma pentru membrii fondatori și ordinari ai Societății e tipărită, și se pôte consideră drept un tablou național foarte bine reușit. Concepțiunea lui se dătoresce dlui dr. At. M. Marienescu, actualul secretar al Societății.

Tabloul e împărțit în cinci icône. Icôna de sus în mijlocul tabloului arētă Olimpul, un dél, pe care se află Apollo cu musele, eră de stânga în indepărtare — ca și o speranță — un edificiu teatral de stilul roman vechiu. Jos la pôlele muntelui o grupă de popor, bărbați tineri și femei privesc la Apollo și la muse, și conduși de Iosif Vulcan, incepetoriul ideii despre teatru național, grăbesc a se sui sus — la arte. O fetiță română a și ajuns sus, și o musă își intinde brațele ca să o îmbrățoseze.

De stânga acestei icône e alta unde o fătă română îmbrăcată în costum național din România — precum sînt introduse porturile și la, noi — cântă de pe note. De dreapta e un tîner îmbrăcat în costum național, cum se costumază Călușarii în Pesta, însă și cu un paliu fantastic, declamază.

Dela icônele aceste două de ambele părți, se scorb doi stélpi încungiurați cu laure; intră laurele aceste de stânga sînt cărți, și câte pe una e scris numele: Alecsandri, Urechia, Hășdău și de dincoci Vulcan, ca și a autorilor de piese teatrale; érá de dreapta sînt note pe cari se véd numele: Porumbescu, Stefanescu, Ventura, Scheletti, ca și compositori români.

Jos de stânga o icônă asemenea mărișoră, ce reprezintă un cor de 14 persoane. Aci în frunte se vede portretul dlui Șepeșan ađi preot în Chisetu, ca și intemeiatoriul întéului și vestitului cor din Chisetu în comitatul Timișului. Lângă densusul partea mai mare ocupă coristi din Chisetu, și apoi sînt înverstați inteliginți și dame, una în costum național. Jos de dreapta e o sală de concert, o domnișoră cântă la pian, alte două în port național stau și cântă din gură, érá dincolo de clavier se véd, trei tineri români, doi cu violină, unul cu flaută.

Aceste scene sînt aduse, pentru că prin astfel de mijlôce s'a adunat banii pentru fundațiune, și aceste sînt începuturile pentru de a face progres în literatura teatrală, în musică și în aceste arte.

Dău să însuflețescă și mai departe lumea română, cu simțemént bun, și să ne ajute !

## Serisori din Bucovina.

*Cernăuți 5 aprile n.*

(Conferința literară a dlui Ioan Bumbac. — Un fapt generos.)

La 28 marte dl profesor Ion Bumbac a ținut prelegere publică despre „dominațiunea Goților și Gepiților în Dacia și inriurința lor asupra limbei române” înaintea unui public foarte numeros și ales.

Prelegerea asta o să apară în curénd în fôia dlui prelegător „Aurora Română, nr. 3—4 pentru luna martie-aprile a. c. Dl Bumbac însă avuse bunăvoința de a ne cedă pe câteva momente manuscrisul și astfel sîntem în poziția plăcută de a puté da un resumat fidel al lucrării sale.

Nainte de anul 271 d. Cr. năvăliseră în Dacia Goții apuseni, ocupând numai marginea ei orientală, adeca Basarabia și părțile Moldovei până cătră Siret. Dl conferențiar documentă faptul acesta cu istoricii bizantini Procopiu, Agakias și Menandru și Const. Irecec (ist. Bulgarilor), și combătú pe gotul Jornandes, care în „De rebus Geticis” susține, că Goții ar fi cuprins și stăpănit tótă Dacia. Stabiliți fiind Goții între Don și Nistru, ei încercară necontentit a străbate pe țărmul drept al Dunării, fiind atrași de faima avuției provinciilor grece. La 250 ei cuprinséră Basarabia și silară pe Romani a evacúa Dacia, și fără de a ocupa cealaltă parte a Daciei. La 335 Goții portară resboi cu Vandalii, cari erau așeđați mai în lăuntru Daciei, în Timișana-Transilvană; Vandalii fiind învinși, se retraseră în Panonia. De atunci pórtă Dacia Traiana numele de Gothia, de și puterea Goților remase mărginită la partea orientală a Daciei (Basarabia și Moldova orientală), căci pe Români i vedem totdeuna căutând și atacând pe Goți în părțile Basarabiei inferioare, pe la gura Prutului. Așá face generalul împératului Valens între 367—369 un pod peste Dunăre lângă orașul Noviodunum, Isaccea de astăzi. Pe la 375 Goții infricați prin Huni părăsesc tabăra lor dintre Nistru și Prut și trec în Moesia și se

așeđa în Dacia Aureliană. Goții nu conveniau în tot restimpul dominațiunii lor în Dacia cu Daco-Români, cari se infundaseră în sinul munților Carpați, de unde se scoboriau din când în când de pe plaiuri, până la pótele munților cătră Transilvania, căci primele amintiri despre Români le aflăm în evul mieđ în părțile Transilvaniei. Din cauza asta nici nu aflăm elemente gotice în limba română.

La 375 regele gotic Atanaric se încercă de a se opune Hunilor mai întéiu lângă Nistru, apoi lângă Prut, dară indeșert. Atanaric fugi spre apus, unde invingénd pe Sarmați, cari locuiau pe atunci în părțile Munteniei, se ascunse în întunecoșii codrii ai părții dace, numite „Caucaland”. Dară și de aici la fugăriră Hunii. Aceștia se opriră în Muntenia, lăfindu-se până 'n Panonia; érá Gepiții cuprinséră locurile dela Criș și Mureș, pe unde se aflau și Sarmați. Hunii se așeđară apoi în șesurile Tisei. Transilvania, câmpiile dintre Dunăre, Nistru și Carpați remaseră și mai departe necuprinse de ei, lăsându-le cum se pare altor nēmuri supuse.

Dacia se numesce de Bizantini Scitia. Nici unul din popórele mai însemnate, ce năvăliră și trecură peste Dacia vechie, nu se așeđa în Transilvania, ci tóte trecură mai spre apus, decă nu mai departe, cel puțin până 'n Panonia și Moesia. Așá făcură Vandalii, Goții apuseni și resăriteni, Hunii, Gepiții, Longobarđii, Avarii și chiar Magiarii, pentru că în Transilvania nu se aflau locuitori cămpeni buni de sclăvie, nici drumuri de comunicație, nici comori bizantine și nefind măcar în apropierea altor provincie bizantine séu romane avute.

După Huni găsim în Dacia pe Gepiți, cari vorbiau goticesce. Rössler transpune pe Gepiți la Dunăre și Carpați și le atribue ca teritoriu stăpănit de ei tot teritoriul dintre Marea-Négră, Dunăre, dintre Carpați și până 'n Ungaria orientală, adeca tótă Dacia; dară Rössler i strămută în șirele înmediat următoare departe de Marea-Négră, în Panonia, așá în cât nici marginea ei resăritenă nu ajungea până pe teritoriul Daciei Traiane. Deci Gepidia nu se întindea dela Marea-Négră și până 'n partea resăritenă a Ungariei, ci ea se află mai spre apus de Dacia Traiana. Deci Rössler ar fi avut mai mult drept de a se miră, decă ar fi putut aflá ore-cari elemente gote în limba română.

\*

Societatea înființată în Sucéva spre respândirea și ajutorarea șólelor române în Bucovina a primit dela dl cavalier Popovici din Stroesci suma de 10,000 fl. val. aust.

Faptul acesta vorbesce de sine.

D. O. Olinescu.

## C e e n o u ?

„Fântâna Blandusiei”, comedia antică în trei acte și în versuri a dlui V. Alecsandri, s'a represintat pentru prima-oră joi la 22 marte (3 aprilé) pe scena Teatrului Național din Bucuresci. Piesa a făcut un efect mare, de care de mult nu s'a vėđut pe acea scenă. Artiștii au emulat intru a interpretă cât mai fidel rolurile lor, ér publicul încântat a chemat mai de multe ori pe ilustrul autor înaintea rampei, oferindu-i cununi numeroșe și frumoșe. A fost o séră de naltă și bine simțită ovațiune pentru bardul nostru național. O sərbătóre a celei mai nalte poesii române, la care fie-care inimă românescă palpită de bucurie și de fericire. Vom publică în nrl văitor raportul cronicarului nostru din Bucuresci, care pentru numărul acesta — durere! — a sosit târđiu.

Localul Academiei Române. Sėptemăna trecută, cu ocasiunea incendiului mare din Bucuresci, diarele

străine anunțară că a ars „palatul Academiei”. Dar asta fu greșelă, căci Academia n'are palat; ea se află instalată în palatul universității, și — precum raportăm mai la vale — în acesta a izbucnit focul, însă Academia n'are nici o pagubă. Sînt mai mulți ani, decînd Academia cere neconținut ca statul să-i facă o clădire. În sesiunea din anul trecut dl Ion Ghica a slevat de nou cesțiunea acésta, dar însădar. În sesiunea actuală tot dsa a propus ca Academia să stăruiescă la guvern, în care trei din membrii sei fac parte, pentru ca să înscrie în bugetul statului pe fie-care an câte 1/2 milion, care, într'o serie de 4—5 ani să se destineze pentru scopul acesta. Dl Sturdza constată necesitatea, căci colecțiunile Academiei sînt mari și de o valoare neaprețibilă, pentru care ar trebui să se facă un local care să presinte mai multă siguritate; dar crede, că statul numai în cazul acela ar pute vîni intru ajutor, cînd ar pute trage sub auspiciile sale și celelalte musee ale statului. Propunerea dlui Ghica se adoptă. Se alege apoi o comisiune în persoanele dlor I. Ghica, N. Ionescu, Maiorescu, Bariț și Alecsandri, cu însărcinarea d'a stăruii la guvern în cesțiunea acésta. Tocmai acum aflăm, că corpurile legiuitoré au destinat 2 1/2 milioane lei pentru o clădire, în care să încapă museele, bibliotecile, pinacotecele și Academia și să se înființeze și o grădină botanică sus la Cotroceni.

**Arderea universității din București.** O mare nenorocire s'a întemplat la sfîrșitul săptămîinii trecute în București. A ars aripa dreptă a universității. Focul a provenit dela un coș dela soba din cancelăria școléi de bele-arte, unde dormia ingrigitoriul acelei școli. Din norocire s'a putut scăpa pinacoteca, museele de științe naturale, de antichități, ale căror obiecte au fost scóse de soldați și depuse în giurul statuei lui Mihai Vitezul. Tot aci s'a depus și archiva și bibliotecile senatului, bibliotecile Academiei și a Societății geografice. A ars însă o parte din biblioteca museului, care cuprindea lucrări de mare însemnătate privitoare la științele naturale. Școla de frumoșe arte asemenea a suferit câteva perderi; mai multe tablouri și vr'o câteva mullaguri de statue au fost deteriorate. Tótă Flora României, diferite colecte cumpărate și schimbate de pe la museele din străinătate, precum și instrumentele, cu care se face cursul de botanică, au fost distruse de flacări. Dl dr. Brînză, care privia, cu lacrimile în ochi, la acésta nenorocire, este în adevér de plîns. Pe lângă că i s'au ars colecțiunile sale, cărțile și instrumentele, pe care le împrumutase, instalându-se în laboratorurile și biblioteca Botaniceii, apoi o muncă de 15 ani a fost distrusă numai în câteva momente. Păgubele sînt enorme. Dar în genere s'a scăpat mai mult, decăt se credea; însă cît timp și câte sume mari și sacrificii nu vor necesită spre a ajunge la starea de mai nainte! Lipsa de apă și faptul că tóte sálile universității erau închise cu cheia, au contribuit fôrte mult la acésta mare nenorocire. „Națiunea” publică un apel cătră toți românii, spre a ridică din cenuse templul științei și al luminei. Dl Dimitrie Brătian s'a înscris cu 1000 lei.

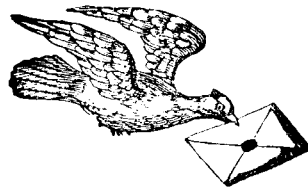
**Archiducele Rudolf la Constantinopole.** Colonia austro-ungară din Constantinopole a otărit programa ce trebuie a se urmă la sosirea la Constantinopole a archiducelui Rudolf și a archiducesei Stefania. După acésta programă, tótă colonia austro-ungară le va eși nainte în ziua sosirii lor la Kabak pe vapórele Lloydului. O adresă pusă într'un plic împocóbit cu petre scumpe, va fi înmănată principelui la sosirea sa, de cătră delegații coloniei. Pe lângă acésta, o subscripție,

care a început îndată, a produs o sumă indestul de însemnată pentru a oferi distinșilor călători un obiect de preț, ca suvenir a șederii lor la Constantinopole, și pentru cheltuelile unei serenade care va fi dată de dîsa colonie. Un Te-Deum, la care vorasistă distinșii óspeți, va fi cîntat dumineca în urma sosirii lor, în biserica Sta Maria, la Pera. La plecarea principelui, colonia îl va însoți cu musica până la Kabak în vapórele Lloydului.

**Fundațiunea Rudolf-Stefania în București.** „L'Indépendance roumaine” dîce, că după invitațiunea făcută de „Handels Gewerbeverein” din București, delegații societăților austro-ungare: Anker, Eintracht, Liedertafel, Unterstützungsverein, Turnverein, Kegelklub și Ungarische Gesellschaft s'au întrunit luni sêra pentru a delibera în privința manifestațiunii ce are a se face cu ocaziunea trecerii prin București a principelui moștenitor al Austro-Ungariei și-a principesei Stefania. Delegații au otărit să fundeze o societate în scopul d'a înzestră june fete sărace austriace, ungare și române. Acésta societate va avé numele de „Rudolf-Stefanie-Stiftung”, și președînța onorară va fi oferită principelui Rudolf și principesei Stefania.

**Necrolog.** Ioan Petric, directorul și învățătorul școléi române din Satulung lângă Brașov, a încetat din viață, jelit de numeroși consăngeni.

### Poșta Redacțiunii.



*Bibliofil.* În nr. viitor.  
*Suspînul amar al lui Traian* visat de tinerul de mare speranță N. N. Este o probă de naivitate și de — modestie.  
*S'a stîns.* Nu se admite.  
*Siciva-mare.* Deslegarea a sosit tîrziu.  
*B-Lazuri.* Nu e destul numai a voi.

### Călindarul săptămînei.

| Ziua sept. | st. v. | st. n. | Numele sântilor și sêrbătorile.                    | Sorele resare | Sorele apune |
|------------|--------|--------|--|---------------|--------------|
| Dumineca 6 |        |        | din pasesimi, a floriiilor Evang. dela Ioan c. 13. |               |              |
| Duminecă   | 1 13   | (†)    | Dum. Floriiilor                                    | 5 18          | 6 44         |
| Luni       | 2 14   | †      | Isv. Tămăduirii                                    | 5 16          | 6 46         |
| Martî      | 3 13   |        | Cuv. Nikita  | 5 14          | 6 47         |
| Mercuri    | 4 16   |        | Cuv. Păr. Iosif                                    | 5 13          | 6 48         |
| Joi        | 5 17   |        | Mart. Teodul                                       | 5 11          | 6 50         |
| Vineri     | 6 18   |        | P. Eftimie archiep.                                | 5 8           | 6 52         |
| Sâmbetă    | 7 19   |        | Cuv. Păr. George                                   | 5 6           | 6 53         |

### Invitare la prenumerațiune.

Treiluniul prim, ianuarie—martie, se ncheiă cu nr. 13. Rugăm pe aceia, a căror abonamente espiră atunci și vreu să aibă foia noastră și mai departe, să binevoiescă a ne respunde în 8 zile prețul de prenumerațiune. Fără bani nu se pôte trimite foia nimenuia. Cei ce nu vreu să mai fie abonați la foia noastră, sînt rugați a ne innapoiă numărul acesta, ca să-i ștergem din registrul abonaților noștri.

Totodată deschidem prenumerațiune nouă cu următoarele condițiuni: pe april—dec. 7 fl. 50 cr., pe april—sept. 5 fl., pe april—iunie 2 fl. 70 cr.

Mai avem câteva esemplare și din începutul anului curent.

**Editura Familiei.**

Proprietar, redactor respunđător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.